

A LONXA VELLA DE MARÍN: FEITOS REAIS, ANÉCDOTAS E CURIOSIDADES

Por: Laureano Mayán Taboada

Non cabe dúbida de que, ó longo dos séculos, moitos feitos marcaron o desenvolvemento e desenrolo, florecente, da nosa industria pesqueira.

Sen embargo, hai tres que, ben puidéramos dicir, son de significativa relevancia.

O primeiro ocorre no ano 1151 cando o Rei Alfonso VIII doa o Coto e Vila de Marín ó Mosteiro de Oseira.

Entón a riqueza pesqueira era moi grande. A fauna mariña destacaba pola súa amplísima variedade, aínda cando había unha especie de grande abundancia: a sardiña. A súa

pola riqueza pesqueira e, sobre todo, pola popularidade das pesquerías da sardiña. Estas xentes traen consigo novas ideas, grandes iniciativas, novas artes de pesca e amplos coñecementos da salgazón e conserva de pescado, contribuíndo así a un gran desenrolo e progreso.

A principios do século pasado a pesca descargábase e vendíase nas praias próximas ó barrio de Estribela. Deste labor de venda encargábase D. José María Santiago Santiago, primeiro poxador pois, de peixe e que desenrolou esta función durante moitos anos.

As dificultades destas operacións, como é de supoñer, levan a buscar unha solución, aínda que sexa momentánea. Alégase un galpón, no mesmo lugar, propiedade de D. José Sancho, o cal cobra unha comisión polo seu uso e disfrute.

Non obstante, os labores de descarga vense favorecidos ó construírse un peirao chamado "Muelle de Estribela" ou "Muelle de Piedra". As obras finalizan en 1910 ano no que tamén finalizan as obras de construción da Lonxa do peixe, feita polo Concello marinense nunha parcela de dominio público que se lle outorgou en concesión.

Dita parcela outorgada polo Ministerio de fomento o 4 de xullo de 1907, ocupa unha superficie de 1403 metros cadrados, aínda que, en realidade, unicamente aproveita 935 metros cadrados.

Cando se empeza a construír a Lonxa non existe ningún peirao de servizo pero dado o movemento espectacular de embarcacións pesqueiras, sen límite de atraque, o Estado e a Comisión Administrativa do Porto e Ría de Pontevedra acordan a construción de dous peiraos, cuxo importe ascende a 600.000 ptas. e a Comisión aboa o alumeado de ditos peiraos ascendendo o seu importe a 5000 ptas. anuais.

E chegamos ó terceiro e, cremos, decisivo feito. Transcorría o ano 1922. A grande fonte de recursos que significaba a Lonxa, explotada en réxime de concesión

calidade é recoñecida en todo o territorio español e tanto no interior coma na costa, coñécese por "Sardina de Marín". Chega a ser un artigo de luxo e, por tanto, cunha cotización moi elevada no mercado.

O segundo feito acaece no ano 1750 cando comezan a chegar á vila e ó seu entorno, familias catalanas atraídas

CONFITERÍA - BOMBONERÍA - PANADERÍA
ORENSANA

Feliciano Peña Soutullo

As nosas elaboracións prodúcense con materias primas de primeira calidade,
e a profesionalidade que vostede se merece.

Calvo Sotelo, 4 - Telf. 986 880 630 - 36900 MARÍN (Pontevedra)

particular, leva á Corporación Municipal, co alcalde, auténtico paladín, D. José del Río Paredes, a intentar recobrar para o Municipio a súa administración. Realízase un traballo intelixente, constante e decidido pero que implica un gran risco.

Baseándose no incumprimento polo concesionario da Lonxa, D. Luis Hermida Araujo, de certas condicións do contrato: Falla de limpeza, hixiene, desinfección nas operacións que se realizan co peixe, deterioro do cadro eléctrico utilizado na automatización da poxa, dificultade nas operacións de traballos pola grande deficiencia no sistema de alumeadado e, aínda cando sen comprobación documental, a venda dos dereitos da concesión, por iniciativa propia, a terceiras persoas.

Baseándose nelo, en sesión do Concello celebrada o 3 de decembro de 1922 decídese incauta-la Lonxa, previa notificación ó concesionario.

O acto da incautación era o principio dun longo proceso que durou tres anos, xa que, como se esperaba, o concesionario presentou o preito contencioso.

Pero os marinenses non se quedaron de brazos cruzados, senón que crearon a "Junta de Defensa" da que o verdadeiro propulsor do movemento popular foi D. Raimundo Vidal Pazos.

Lévanse a cabo diversos actos públicos en varias localidades, e prepárase unha gran marcha cara a Pontevedra para manifestarse ante o Gobernador. Esta ten lugar na mañá do 22 de xaneiro de 1923 e, segundo informacións da época, participan na mesma cerca de 10.000 persoas que fan os 7 Km. do percorrido a pé. Deste feito non só se fixeron eco os xornais galegos senón tamén a prensa de Madrid. O diario ABC publicou, na súa portada, unha grande fotografía da comitiva facendo a súa entrada na praza San Jose de Pontevedra.

O 11 de marzo deste mesmo ano recíbese o fallo do Tribunal Provincial, favorable ó Municipio pero o concesionario recorre ó Tribunal Supremo. Non obstante, o concello faise cargo da Administración da Lonxa ata que

unha nova Corporación, formada por marinenses que integraron a "Junta local de Defensa", presidida por D. Ezequiel Massoni, van consolidar o paso que o Sr. Del Río Paredes dera anteriormente.

Por fin, nos primeiros días de decembro de 1925 o alcalde, que se atopaba en Madrid, realizando xestións para o Municipio, comunica telegraficamente a sentenza que o Tribunal Supremo pronunciara favorable ó Concello.

Mentres, con todo isto, a Lonxa continúa a súa función. As vendas comezan ás cinco da tarde aínda que, por escaseza de pesca, cámbiase posteriormente o horario para as dez da noite.

Os barcos podían chegar a porto a calquera hora. A súa carga sería, sempre, poxada.

Barcos que eran de madeira e que utilizaban carbón para poder navegar. A luz proporcionábana uns farois con aceite. Máis tarde con carburo, dada a maior facilidade para telo almacenado no barco. Barcos cuxos nomes poderían estar gravados con letras de ouro: "Río Léz 4º y 5º",

Hemicar, S.L.

Pintura al horno
Bancada de Carrocería

TALLERES

HEMICAR, S.L.

CHAPA - PINTURA - MECÁNICA

Avda. Médico Ballina, 5
LÉREZ - PONTEVEDRA

Teléf.: 986 870 045
Móvil: 689 300 438
Particular: 986 852 525

“Manolito e Josefita”, “Legionario e Mosquetero”, “Isabel e Aurora”, “Justiniano e Luisito”, “Río Ebro 2º e 3º”, “Morrazo”, “Chimbos”, “Víbora”, “Tigre”, “Lóriga”, “Almirante”, “Teucro e “Leritos”, . . . , e outros que, seguramente, quedarán no tinteiro.

Foi o “Río Lérez 5º” o primeiro barco que instalou unha dínamo. Para poder facerse ó mar con tamaño adianto había que solicitar permiso a Madrid. Pero transcorría o ano 1936 e as disensións políticas e sociais que desembocaron logo na Guerra Civil, atrasaban a súa autorización. Houbo que pedir permiso á Axudantía de Mariña, en Marín, que a concedeu.

Pouco antes, no ano 1933, o Concello marinense solicita á Comisión Administrativa do Porto e Ría de Pontevedra, autorización para a ampliación da Lonxa. Neste entón, o Concello, que cobraba un imposto do 3% do valor da pesca, que alcanzaba anualmente un valor de cinco millóns de pesetas, non satisfacía ningún canon, excepto o atraque dos barcos. Anos máis tarde, previo acordo cos armadores, pasouse a pagar o 2% das vendas.

A solicitude da ampliación, promove un informe do Enxeñeiro Director do Porto e Ría de Pontevedra, quen reconece e acepta que o proxecto é necesario xa que, dado o movemento progresivo das operacións de venda e lavado, o espacio é insuficiente. Pero, tamén indica que, si á ampliación solicitada se lle impón como condición aboar un canon de acordo dos ingresos que a Lonxa obtén, é case seguro que o Concello de Marín non executaría a ampliación que solicita, aínda cos inconvenientes antes mencionados. Por elo presenta dúas solucións: ou considerar a concesión como ampliación da que disfruta ou como nova concesión. No primeiro caso impoñerlle o mesmo canon que a Superioridade fixe, para a Lonxa actual, sobre o valor da pesca que se vende e no segundo caso aplica-la tarifa vixente que obriga a aboar 0,01 pesetas por metro cadrado e día, co cal, dado que aproveita tan só 935 metros cadrados, tería que pagar 1.137,58 pesetas anuais.

No ano 1939 finalizan as obras de ampliación da Lonxa. Entre os anos 1956 e 1958 constrúense os peiraos que delimitan a dársena pesqueira. En 1974 finalizan as obras do Pavillón de Venda e Empaque.

E, alleo ó paso dos anos e ás vicisitudes que se vivían, movementos lexislativos, administrativos, burocráticos, . . . , o traballo diario, duro e peculiar na propia Lonxa.

Durante moitos anos destaca a escaseza de Cigala

que, como imitación, séculos atrás, á Sardiña é coñecida en todo o mundo como “Cigala de Marín”. Hoxe, afortunadamente, prodígase en boa medida, respectando opinións. . .

- Vendedor: ¡¡¡Vendo Langostinooooooooooooo!!!

- Visitante: “Tanta fama la Cigala de Marín y no hay una . . .”

Pero se naquel entón a Cigala non abundaba podían verse, era normal, 300 caixas de Ollomol ou 150 caixas de Pescada, especie que se chegou a vender por ducia que, curiosamente, consistía en 50 pezas aliñadas por tamaños no chan, previamente lavado con auga.

Épocas nas que na venda de peixes de calidade chegaba a ofrecerse, por levar un certo número de caixas (como mínimo dúas), unha caixa de Raia ou de Ollón, naquel entón especies de pouco aprecio.

A Lonxa encerraba, dentro e o seu arredor, un ambiente xenuíno. Visita obrigada dos turistas. A pesar do elevadísimo número de decibelios, ocasionados polo movemento de turismos, camións, arrastre de caixas, avisos, chamadas, o canto dos vendedores, discusións, comentarios, . . . , algo ó que había que estar habituado...

- Visitante: “No entiendo nada de lo que dicen.”

- Acompañante: “¿ Entonces a que vienes ? ”

- Visitante: “No lo sé, pero me encanta. ”

A algarabía, o barullo nos bares e casas de comidas (“O Cobo”, “Cabaleiro”, “Pilán”, “Rebeca”, “María Nantes”, “O Fume”, “O Bodegón”, “Chuvias”, “Carallán”, . . .), lugares ós que vendedores e cobradores acudían para facelas contas, clasificando un sen fin de moedas e billetes espaxados por enriba das mesas, á vista da xente que enchía, por completo, o establecemento. Coa máis absoluta naturalidade, confianza e despreocupación . . . ¿ Igual que agora ?

As famosa caldeiradas que case sempre acababan con manifestacións musicais, en xeral promovidas por grupos máis ou menos numerosos pero que conseguían, sen propoñerlos, facer participar en directo e en vivo, cantando ou bailando ó que alí se atopaba e que, normalmente, faríalle chegar ó seu destino horas máis tarde do previsto.

-Rafaaaa.... o barco xa botou. Van vender.

-Déixame en paz... ¿ Non ves que estou ocupado ? ...

LAUREANO MAYÁN BRAGA

Subasta de **PESCADOS y MARISCOS**

En la Lonja de MARÍN

Teléf.: 986 891 087
608 307 968

República Argentina, 30
MARÍN (Pontevedra)

Cantos negocios, para ben e para mal, se fixeron tomando unha caldeirada, unhas copas . . . Pero a xornada non remata. Hai que esperar por uns barcos que teñen avisada a súa chegada. O visitante non ten prisa e espera . . . Volve a venda, a aceleración . . . O visitante, coa súa familia, viste unha camisa branca, pantalón branco, zapatos brancos e entra no recinto do peixe. Unha traballadora que arrastra unha caixa con Polbo, para o seu proceso de limpeza e preparación, coa súa habitual destreza e rapidez . . . A caixa que impacta nun nocello do visitante . . . golpe e manchas inevitables . . .

- Visitante: “ Señora, por favor, más cuidado . . . ”

- Traballadora (sen interromper a súa marcha): ¡ Vai ó carallo !

loais onde están radicadas as dependencias da Policía Nacional, entidades deportivas e culturais.

Sen embargo o alcalde, a instancia dun informe técnico do aparelador que aconsellou a demolición do edificio debido ó alto grao de corrosión dos piares, decide a demolición que se leva a cabo na mañá do 5 de abril de 1991.

Tal medida promoveu non poucas bágoas a numerosas persoas que viviron moitas vicisitudes no inmovible e a protesta de certos sectores da sociedade marinense, así como dos partidos que compoñían a Corporación Municipal que firmaron un acta o 2 de xullo de 1990 acerca da preservación de dito inmovible.

Hoxe aínda existe un bo número de bares nos que se pode disfrutar do típico ambiente mariñeiro e degustar saborosas caldeiradas.

Non nos queda nada, eso si, que sirva de recordo do que foi un dos lugares máis emblemáticos, atractivos e típicos da vila. No seu lugar un paseo, tamén moi concorrido.

Aquel fermoso recinto, as súas vivencias, seguro que continúan gravados na retina e no corazón de non poucos.

A “Lonxa Vella” xa é historia. Unha preciosa historia dun pobo que continúa tendo no mar o seu máis prezado don.

E elo, gracias a uns homes que, dende terra, esfórzanse por manter viva esta industria e a outros homes que coa súa valentía e dedicación tamén fan historia “tan só” poñendo en perigo as súas vidas día a día.

Centos de anécdotas e curiosidades quedan no arquivo por razóns de espazo. Pero todo ten un fin e as actividades desta Lonxa rematan no ano 1975.

Estamos en 1991 e sendo alcalde de Marín D. José Manuel Pierres, decídese derrubar a parte vella da Lonxa por mor do mal estado das súas paredes, é dicir, a parte aberta ou zona de arcos. Nun principio queren conservarse as columnas, respectando, ademais, un bar e un quiosco, xa que son concesións da Xunta do porto de Marín, así como

Datos obtidos en :

Concello de Marín, Biblioteca Pública Municipal de Marín, Libro “Pequeña Historia de Marín” de D. Manuel Torres, Biblioteca del Museo de Pontevedra, Autoridade Portuaria de Pontevedra, e Particulares. A todos o meu agradecemento, pero de forma especial a D. Luciano Santiago Pardavila.

ACTIVIDADES “Pineiróns”

Agradecemento á:

ILMO. AYUNTAMIENTO DE MARÍN
ILMO. CONCELLO DE MARÍN

CONCELLERIA DE CULTURA